

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΟΙ ΔΥΣΤΥΧΕΣ ΠΟΥΤΑΝΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Μετάφραση: Μαρία Παλαιολόγου

Πρόλογος: Βισέντε Αλφόνσο

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Οι δύστυχες πουτάνες της ζωής μου**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Memoria de mis putas tristes

Από τις Εκδόσεις Penguin Random House Grupo Editorial, Βαρκελώνης 2014

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Gabriel García Márquez

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Μαρία Παλαιολόγου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ – ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Gabriel García Márquez, 2004 & Heirs of Gabriel García Márquez

© Προλόγου: Vicente Alfonso

© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Artnis, Juksy/Shutterstock

© Φωτογραφίας στη ράχη: Ulf Andersen/Getty Images

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Λιβάνη, 2004,

με τον τίτλο «Οι θλιμμένες πουτάνες της ζωής μου»

Δεύτερη έκδοση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Απρίλιος 2019

ISBN 978-618-01-2896-3

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 Publishers since 1979

Έδρα: Head Office:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Βιβλιοπωλείο: Bookstore:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ

ΟΙ ΔΥΣΤΥΧΕΣ ΠΟΥΤΑΝΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΟΥ

Μετάφραση: Μαρία Παλαιολόγου

Πρόλογος: Βισέντε Αλφόνσο

«Τον προειδοποίησε ότι δεν επιτρεπόταν να κάνει τίποτα που να μη συμφωνεί με τους κανόνες της αισθητικής. Δεν επιτρεπόταν να βάλει το δάχτυλό του μέσα στο στόμα της κοιμισμένης κοπέλας ή να χειρικήσει κάτι παρόμοιο».

Γιασουνάρι Καβαμπάτα
*Το σπίτι των κοιμισμένων κοριτσιών**

* Μτφρ. Έφη Πολυτίμου-Κουκουμπάνη, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1995.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το προνόμιο της μνήμης

Τον Οκτώβριο του 2007 συμμετείχα σ' ένα σύντομο εργαστήριο δημιουργικής γραφής στο Ίδρυμα για τα Μεξικανικά Γράμματα, στην Πόλη του Μεξικού, στο οποίο δίδαξε ο Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες. Κατά τη διάρκεια των δυο συναντήσεων, ο δάσκαλος άκουσε τα σχέδιά μας για τα δικά μας μυθιστορήματα, μας έδωσε συμβουλές για να τα βελτιώσουμε και απάντησε υπομονετικά στις πολλές ερωτήσεις που του κάναμε. Δε θα ξεχάσω ποτέ πως ο δον Γκαμπριέλ ξεκίνησε την πρώτη συνάντηση με μια φράση από τα *Δώδεκα διηγήματα περιπλανώμενα*: «ένας καλός συγγραφέας εκτιμάται περισσότερο γι' αυτά που σκίζει παρά γι' αυτά που δημοσιεύει». Παρότι πάντα φύλαγα σαν θησαυρό αυτή τη συμβουλή, δεν μπόρεσα να την κατανοήσω παρά δώδεκα χρόνια μετά, όταν άρχισα να μελετώ τα πρόχειρα σχεδιάσματα του δασκάλου στο Harry Ransom Center, στο Πανεπιστήμιο του Τέξας, στο Όστιν. Όπως φαίνεται από το αρχείο, που αποτελεί-

ται από περισσότερα από 27.000 ντοκουμέντα, ο Γκαρσία Μάρκες φύλαγε στο χρηματοκιβώτιό του ένα τετράδιο σπιράλ με 271 σελίδες στο οποίο είχε δώσει τον τίτλο των απομνημονευμάτων του, *Ζω για να τη διηγούμαι*. Δίχως ημερομηνία ή αρίθμηση, το κείμενο είναι στην πραγματικότητα μια από τις πρώτες πρόχειρες εκδοχές του τελευταίου του μυθιστορήματος.

Στο *Οι δύστυχες πουτάνες της ζωής μου*, που εκδόθηκε για πρώτη φορά το 2004, πρωταγωνιστεί ένας άντρας που την παραμονή των ενενηκοστών γενεθλίων του αποφασίζει να περάσει «μια νύχτα τρελού έρωτα με μια έφηβη παρθένα». Ο χαρακτήρας, το όνομα του οποίου δε μαθαίνουμε ποτέ, καυχιέται πως είχε εκατοντάδες ερωμένες, παρότι δηλώνει πως δεν πλάγιασε ποτέ με καμιά γυναίκα δίχως να την πληρώσει. Αν και φαντάζει ο κομπασμός ενός αρσενικού, το κείμενο μπορεί να διαβαστεί επίσης και ως εξομολόγηση ενός ανθρώπου κυριευμένου από την ανασφάλεια. Ο άντρας, που κερδίζει το ψωμί του αρθρογραφώντας στην εφημερίδα της γενέθλιας πόλης του, κυριεύεται στην τελική ευθεία της ζωής του από τον φόβο. Ελπίζω να μη γίνομαι ιδιαίτερος αποκαλυπτικός λέγοντας πως η μοναδική διαθέσιμη παρθένα είναι ένα κορίτσι δεκατεσσάρων ετών, της οποίας επίσης δε γνωρίζουμε το όνομα παρά μονάχα το ψευδώνυμο: Ντελγαδίνα. Μπαίνοντας στο ανύπαρκτης αισθητικής δωμάτιο του μπορντέλου, ο ηλικιωμένος άντρας βλέπει τη γυμνή και εντελώς κοιμισμένη κοπέλα. Ανήμπορος να την ξυπνήσει, αρχίζει να εξερευνά το κορμί της σπιθαμή προς σπιθαμή, ώσπου συμβαίνει αυτό που είναι να συμβεί.

Παρεξηγημένο από την κριτική, το τελευταίο μυθιστό-

ρημα του Γκαρσία Μάρκες περιέχει πολύτιμους στοχασμούς γύρω από κομβικά ζητήματα του έργου του, όπως ο ρόλος της μνήμης στην κατασκευή της ταυτότητας, ο κυκλικός χαρακτήρας του χρόνου και η πάντα περίπλοκη σχέση ανάμεσα στην αγάπη και το σεξ. Σ' ό,τι αφορά τη διαμόρφωση της ταυτότητας, αρκεί να σημειωθεί πως ο συγγραφέας καταφεύγει σ' ένα κλασικό τέχνασμα: στα μορτοντέλα συνηθίζεται τόσο οι πελάτες όσο και οι ιερόδουλες να μη χρησιμοποιούν τα πραγματικά τους ονόματα, με αποτέλεσμα να κυριαρχεί συχνά μέσα στους οίκους ανοχής ένα κλίμα πλησιέστερο σε μπαλ μασκέ παρά σε απροκάλυπτο όργιο. Κάτι παρόμοιο δημιουργεί ο don Γκαμπριέλ, εμποδίζοντάς μας να μάθουμε τα ονόματα των πρωταγωνιστών αυτών των σελίδων. Ίσως να προσπαθεί μ' αυτόν τον τρόπο να μας κάνει να δούμε μια από τις πιο επώδυνες αλήθειες του έργου: δεν έχει σημασία πόσο πιστεύουμε ότι γνωρίζουμε τον άλλον, πάντα θα απομένουν γκρίζες ζώνες στον νοερό χάρτη που κατασκευάζουμε για το αγαπημένο πρόσωπο.

Όσο για το ζήτημα της πορνείας, το πλησιέστερο προηγούμενο είναι η πρωταγωνίστρια ενός διηγήματος που εκδόθηκε από τον Κολομβιανό το 1972. Πρόκειται για την Ερέντιρα, ένα αγνό κοριτσάκι που εξέδιδε η γιαγιά του. Η σχέση ανάμεσα στις δυο τους είναι υπαρκτή, όχι μονάχα επειδή εκείνη κι η Ντελγαδίνα έχουν την ίδια ηλικία –δεκατεσσάρων–, αλλά κι επειδή και στις δυο περιπτώσεις η παρθενία τους πωλείται σ' έναν ηλικιωμένο άντρα. Επιπλέον, έχουν κι οι δυο την ικανότητα να εξακολουθούν να ζουν και μέσα στον ύπνο τους, ενώ κοιμούνται δηλαδή έχουν συνείδηση αυτού που συμβαίνει γύρω τους. Σ' αυτό

το σημείο, θα πρέπει να κάνουμε μια διευκρίνιση: οι που-
τάνες στις οποίες αναφέρεται ο τίτλος δεν είναι λυπημέ-
νες με την έννοια της *μελαγχολίας* αλλά της δυστυχίας. Δεν
υπάρχει νοσταλγία σ' αυτά τα επινοημένα απομνημονεύμα-
τα, αλλά μονάχα πικρία. Η μεγαλύτερη τραγωδία δε χτυ-
πά εκείνες παρά τον ηλικιωμένο άντρα, που για δεκαετίες
υπήρξε τακτικός πελάτης τους: όταν ανακαλύπτει, ίσως πο-
λύ αργά, πως βρίσκεται ένα βήμα πριν από τον θάνατο δί-
χως να έχει δοκιμάσει το θαύμα του σεξ από έρωτα, η ανά-
μνησή τους γίνεται στυφή στη μνήμη του.

Στο έργο του Γκαρσία Μάρκες είναι πιθανόν να εντο-
πίζονται ακόμη παλιότερα προηγούμενα αυτής της ιστο-
ρίας χαμαιτυπείου. Κρίνεται λοιπόν αναγκαίο να πάμε
στο 1950, χρονιά που ο Γκαμπριέλ ήταν ένας εικοσάχρο-
νος αρθρογράφος και μετά βίας κατόρθωνε να δημοσιεύ-
σει κάποιο διήγημα στα ένθετα των εφημερίδων της Κο-
λομβίας. Ένα απ' αυτά τα διηγήματα έχει τον τίτλο «Η
νύχτα των πετροτριλίδων». Στο διήγημα τα πουλιά βγά-
ζουν τα μάτια τριών πελατών ενός μπορντέλου, με αποτε-
λεσμα εκείνοι να περιπλανιούνται τυφλοί στο σπίτι ψάχνο-
ντας την έξοδο. Οι παρακάτω οι γραμμές του διηγήματος,
που εκτείνεται σε δυο σελίδες μονάχα, το φανερώσουν:

«Γυναίκα είναι», είπαμε.

Ο άλλος, εκείνος που είχε πει για τα μπαούλα, είπε:
«Νομίζω πως κοιμάται».

*Το σώμα τραντάχτηκε κάτω από το άγγιγμα των χε-
ριών μας, κλονίστηκε, το νιώσαμε να ξεγλιστράει, όχι*
όμως σαν να μας ξέφευγε, αλλά σαν να είχε πάψει να
υπάρχει.

Στα απομνημονεύματά του ο Γκαρσία Μάρκες βεβαιώνει πως συνέλαβε την ιδέα γι' αυτό το διήγημα τη νύχτα της 27ης Ιουλίου του 1950, ενώ γλεντούσε με τους φίλους του σ' ένα μπορντέλο της Μπαρτανκίγια, γνωστό ως το σπίτι της Νέγρας Εουφέμια. Αυτό μας πηγαίνει πίσω στο προσχέδιο του μυθιστορήματος που, με τον τίτλο *Ζω για να τη διηγούμαι*, φύλαγε στο τέλος της ζωής του μέσα στο χρηματοκιβώτιο του γραφείου του: μια προσεκτική ανάγνωση επιτρέπει να θεωρήσουμε πως η αλλαγή του τίτλου δεν οφείλεται σε λάθος. Δημοσιευμένα με μονάχα δυο χρόνια διαφορά το ένα από το άλλο, τα δυο τελευταία έργα του δον Γκαμπριέλ γεννήθηκαν με τόσο ισχυρό δεσμό μεταξύ τους, ώστε δεν είναι άστοχο να σκεφτούμε πως γράφτηκαν την ίδια περίοδο, εφόσον υπάρχουν αποσπάσματα στα οποία τα όρια μεταξύ μυθιστορήματος και απομνημονευμάτων είναι ασαφή. Γεγονός που αποδεικνύεται από το ότι και στα δυο εμφανίζονται με ονοματεπώνυμο φίλοι της εποχής που ο συγγραφέας ήταν ένας νεαρός που κέρδιζε τα προς το ζην γράφοντας σε εφημερίδες, όπως για παράδειγμα ο ζωγράφος Ορλάντο Ριβέρα –ο Φιγουρίτα– η ζωγράφος Σεσίλια Πόρας και ο συγγραφέας και δημοσιογράφος Άλβαρο Σεπέδα. Επιπλέον, παρότι στο μυθιστόρημα το όνομα της πόλης δεν αναφέρεται, εύκολα καταλαβαίνουμε πως πρόκειται για την Μπαρτανκίγια, αφού και στα δυο βιβλία συμπίπτουν όχι μονάχα τα ονόματα κάποιων συνοικιών και δρόμων, αλλά και στρατηγικά σημεία, όπως ο προαναφερθείς οίκος ανοχής της Νέγρας Εουφέμια.

Το γεγονός πως στο έργο του Γκαρσία Μάρκες τα όρια ανάμεσα στη μυθοπλασία και τα απομνημονεύματα συγ-

χέονται δεν πρέπει να μας εκπλήσσει: ήδη από το 1982, χρονιά που τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας, ο συγγραφέας αποκάλυψε σε μια συνέντευξη στον Όσκαρ Κογιάσος πως ετοίμαζε τα απομνημονεύματά του, μονάχα που δε θα επρόκειτο για μια κλασική αυτοβιογραφία, παρά για «τα απομνημονεύματα ενός συγγραφέα που αποκαλύπτει τον βίο του μέσα από τους χαρακτήρες της μυθοπλασίας του». Για τον ίδιο λόγο δε θα πρέπει να εκπλήσσει κανέναν πως σ' αυτό το μυθιστόρημα συμβαίνει το αντίθετο, πως δηλαδή αληθινές αναμνήσεις χρησιμεύουν για να στηρίξουν ψευδή απομνημονεύματα.

Ακριβώς σ' αυτό το στοιχείο –στα ψευδή απομνημονεύματα– νομίζω πως εντοπίζεται ένας ξεκάθαρος πρόδρομος αυτού του βιβλίου: σε πολλές περιπτώσεις ο Γκαρσία Μάρκες είχε πει πως έμαθε τις τεχνικές του επαγγέλματος διαβάζοντας Έρνεστ Χέμινγκουεϊ. «Δε θυμάμαι ποιος είχε πει πως εμείς οι μυθιστοριογράφοι διαβάζουμε τα μυθιστορήματα των άλλων μόνο και μόνο για να μάθουμε πώς έχουν γραφτεί. Νομίζω πως αληθεύει. Δε συμβιβάζομαστε με τα απογυμνωμένα μυστικά στο μπροστινό μέρος της σελίδας, παρά τη γυρίζουμε και από πίσω, για να δούμε τις ραφές της», έγραψε σ' ένα άρθρο αφιερωμένο στον Χέμινγκουεϊ, στις 29 Ιουλίου του 1981. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα, θα ήταν καλό να θυμηθούμε πως πέντε μονάχα χρόνια πριν από την έκδοση του *Οι δύστυχες πουτάνες της ζωής μου*, είχε κυκλοφορήσει το *Αληθινό με το πρώτο φως*, μεταθανάτιο βιβλίο του Αμερικανού συγγραφέα, όπου εμπλέκει πραγματικές αναμνήσεις με φανταστικά γεγονότα και έχει τον υπότιτλο *Φανταστικά απομνημονεύματα*. Διαβάζοντας τα δυο βιβλία, γίνεται σαφές

πως μνήμη και φαντασία πηγαίνουν χέρι χέρι. Παρότι συνηθίζουμε να σκεφτόμαστε πως είναι η μνήμη αυτή που τρέφει τη φαντασία, συμβαίνει επίσης και το αντίθετο.

Ακόμη ένα ανάγνωσμα την επίδραση του οποίου βλέπουμε σε αυτό το βιβλίο είναι το *Σπίτι των κοιμισμένων κοριτσιών*. Ο Μάρκες χρησιμοποίησε το μυθιστόρημα του Γιασουνάρι Καβαμπάτα με τον ίδιο τρόπο που ο Μπετόβεν έκανε χρήση κάποιων μοτίβων του Μότσαρτ για να συνθέσει την 5η Συμφωνία: ως αφετηρία. Αυτό σημαίνει πως υπάρχουν σημαντικές ομοιότητες μεταξύ των δυο μυθιστορημάτων, όπως επίσης και πολλές διαφορές: Ενώ ο πρωταγωνιστής του Ιάπωνα συγγραφέα, λόγου χάρη, είναι παντρεμένος, με τρεις κόρες, τον θλιμμένο σοφό του Γκαρσία Μάρκες τον τρώμαζε πάντοτε η πιθανότητα ενός γάμου. Διαφορές θα συναντήσουμε και στο ύφος, αρχής γενομένης από τον αφηγητή: ενώ οι περιπέτειες του Εγκούτσι φτάνουν σε μας σε τρίτο πρόσωπο, ο Μάρκες αφήνει τον γηραιό λάτρη των λεξικών να μας ιστορήσει ο ίδιος τους αντίξοους έρωτές του.

Είναι ευρέως γνωστό πως η δομή του *Εκατό χρόνια μοναξιά* υπακούει σε έναν σπειροειδή χρόνο. Η Ούρσουλα, η μακροβιότερη της γενιάς των Μπουενδία, είναι εκείνη που προειδοποιεί πως στο Μακόντο ο χρόνος δεν περνά μονάχα, παρά κάνει κύκλους. Ό,τι συνέβη θα ξανασυμβεί αργά ή γρήγορα. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και σ' αυτό το μυθιστόρημα: όταν ο διευθυντής της εφημερίδας ζητά από τον σοφό να εκσυγχρονιστεί με το επιχείρημα πως «ο κόσμος προχωράει», εκείνος του απαντά πως ναι, πράγματι, ο κόσμος προχωράει «αλλά κάνοντας κύκλους γύρω από τον ήλιο». Βασισμένη στην εμπειρία, η λογική του

είναι αλάνθαστη: «Οι έφηβοι της γενιάς μου, απορροφημένοι από τη ζωή, είχαν λησμονήσει ψυχή τε και σώματι τα όνειρά τους για την επαύριο, καθώς η πραγματικότητα τους δίδαξε πως το μέλλον δεν ήταν όπως το ονειρεύονταν και ανακάλυψαν τη νοσταλγία».

Αυτή η κυκλική φύση του χρόνου γίνεται ακόμη πιο σαφής όταν συνειδητοποιούμε ένα στοιχείο που με την πρώτη ματιά θα μπορούσε να περάσει απαρατήρητο: ολόκληρη η ιστορία αυτού του μυθιστορήματος εκτυλίσσεται σε ακριβώς ένα χρόνο ζωής του πρωταγωνιστή, δηλαδή στον χρόνο που απαιτείται για μια πλήρη περιστροφή της Γης γύρω από τον ήλιο. Σ' αυτό το διάστημα δε μεταμορφώνεται μονάχα ο πρωταγωνιστής, αλλάζει και ολόκληρη η πόλη και μαζί της η νεαρή Ντελγαδίνια. Αυτή η διαρκής αλλαγή δίνει την ευκαιρία στον Κολομβιανό νομπελίστα να στοχαστεί ένα ακόμη από τα αγαπημένα του ζητήματα: τη δουλειά του δημοσιογράφου. Από την ανακαίνιση των εγκαταστάσεων της εφημερίδας ως την καθημερινή πρακτική της κρατικής λογοκρισίας, το μυθιστόρημα βρίθκει αναφορών που επιτρέπουν στον Γκαρσία Μάρκες να μιλήσει με τη φωνή του σοφού ηλικιωμένου για τα δικά του βιώματά ως ρεπόρτερ.

«*Νομίζω πως σήμερα περισσότερο από ποτέ το μυθιστόρημα και το ρεπορτάζ είναι παιδιά της ίδιας μάνας*», θα γράψει ο δον Γκαμπριέλ στο *Ζω για να τη διηγούμαι*. Αυτός ο τόμος είναι γνωστό πως αποτελεί τμήμα μιας τριλογίας που δεν πρόφτασε να ολοκληρωθεί. Στη θέση της όμως ο δάσκαλος παρέδωσε στο τυπογραφείο αυτή την αριστοτεχνική νουβέλα που σκάρωσε με τις πιο άρτιες τεχνικές του επαγγέλματος. Αριστούργημα της αφηγηματι-

κής τέχνης, το *Οι δύστυχες πουτάνες της ζωής μου* είναι μια κωδικοποιημένη μαρτυρία που αφορά τους κύκλους που έζησε ο συγγραφέας για πάνω από επτά δεκαετές σ' αυτή τη γη, αλλά επιπλέον συνιστά και μια ομολογία πίστης στο σκληρό επάγγελμα του μυθιστοριογράφου. Ίσως μια φράση του θλιμμένου σοφού που πρωταγωνιστεί σε τούτη τη μυθοπλασία να ορίζει καλύτερα από κάθε άλλη τη στάση του μεγάλου δασκάλου Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες: «*το ότι η μνήμη των γερόντων χάνεται για πράγματα ανούσια αλλά πολύ σπάνια μας προδίδει για ό,τι πράγματι μας ενδιαφέρει είναι θρίαμβος της ζωής*».

Βισέντε Αλφόνσο
Πρόβο, Γιούτα, Φεβρουάριος 2019

Τη χρονιά που έγινα ενενήντα χρονών, θέλησα να μου κάνουν δώρο μια νύχτα τρελού έρωτα με μια έφηβη παρθένα. Θυμήθηκα τη Ρόσα Καμπάρκας, την ιδιοκτήτρια ενός παράνομου σπιτιού, που συνήθιζε να ειδοποιεί τους καλούς της πελάτες όταν είχε διαθέσιμο κάτι καινούργιο. Ποτέ δεν υπέκυψα ούτε σ' αυτόν ούτε σε κανέναν από τους πολλούς πρόστυχους πειρασμούς της, αλλά εκείνη δεν πίστευε στην αγνότητα των αρχών μου. Ακόμα και η ηθική είναι ζήτημα χρόνου, έλεγε με μοχθηρό μειδίαμα, θα το δεις. Ήταν λίγο μικρότερη από μένα και πήγαιναν τόσα χρόνια που δεν είχα μάθει νέα της ώστε θα μπορούσε κάλλιστα να είναι πεθαμένη. Στο πρώτο χτύπημα του τηλεφώνου όμως, αναγνώρισα τη φωνή και το μπουμπούνισα χωρίς μισόλογα: «Σήμερα ναι».

Αναστέναξε. Καλέ! Ο θλιμμένος μου σοφός! Εξαφανίζεται είκοσι χρόνια, μόνο και μόνο για να επιστέψει ζητώντας ούτε λίγο ούτε πολύ το αδύνατο! Ευθύς αμέσως θυμήθηκε την τέχνη της και μου πρόσφερε κάπου μισή ντουζίνα ελκυστικές επιλογές, αλλά όλες από δεύ-

τερο χέρι. Επέμεινα στην άρνησή μου, έπρεπε να είναι αμύριστο λουλούδι και για το ίδιο εκείνο βράδυ. Εκείνη με ρώτησε αλαφιασμένη: Τι είναι αυτό που θέλεις να δοκιμάσεις; Τίποτα, της απάντησα. Μου είχε πατήσει τον κάλο. Ξέρω πολύ καλά τι μπορώ και τι δεν μπορώ. Μου είπε ατάραχη πως οι σοφοί τα ξέρουν όλα, αλλά όχι τα πάντα: Οι μοναδικοί Παρθένοι που απομένουν στον κόσμο είστε εσείς του Αυγούστου. Γιατί δε μου το ζήτησες νωρίτερα; Η έμπνευση έρχεται απροειδοποίητα, της είπα. Ίσως όμως να περιμένει, είπε εκείνη, που πάντοτε έκανε πως τα ήξερε όλα καλύτερα απ' οποιοδήποτε άντρα, και μου ζήτησε δυο μέρες έστω για να ερευνήσει σε βάθος την αγορά. Εγώ της απάντησα σοβαρά πως, για μια δουλειά σαν εκείνη, στην ηλικία μου, κάθε ώρα είναι χρόνος. Τότε δε γίνεται, είπε δίχως τον παραμικρό δισταγμό, αλλά δεν πειράζει, έτσι είναι πιο συναρπαστικό, τι διάλογο, σε παίρνω σε μία ώρα.

Δε χρειάζεται να το πω γιατί κάνει μπαμ από μιλία μακριά: είμαι άσχημος, ντροπαλός και παλιομοδίτης. Ωστόσο, επειδή δεν ήθελα να είμαι έτσι με καμία δύναμη, έφτασα στο σημείο να δείχνω ακριβώς το αντίθετο. Ως τη σήμερον, που αποφάσισα να ομολογήσω στον εαυτό μου πώς είμαι πραγματικά ιδία βουλήσει, ακόμη κι αν είναι μονάχα για να ξαλαφρώσει η συνειδήσή μου. Άρχισα με το αδιανόητο τηλεφώνημα στη Ρόσα Καμπάρκας, διότι, τώρα που το σκέφτομαι, υπήρξε η αρχή μιας καινούργιας ζωής σε μια ηλικία που οι περισσότεροι θνητοί είναι πεθαμένοι.

Ζω σ' ένα σπίτι αποικιακού ρυθμού στο ηλιόλουστο πεζοδρόμιο του πάρκου του Σαν Νικολάς, όπου έχω πε-

ράσει όλες τις ημέρες της ζωής μου δίχως γυναίκα και πλούτη, όπου έζησαν και πέθαναν οι γονείς μου και όπου σκοπεύω να πεθάνω μόνος, στο ίδιο κρεβάτι που γεννήθηκα, μια μέρα που επιθυμώ να είναι μακρινή και ανώδυνη. Ο πατέρας μου το αγόρασε σε μια ανοιχτή δημοπρασία στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα, νοίκιασε τον κάτω όροφο σε μια ιταλιάνικη κοινοπραξία για να τον κάνει καταστήματα πολυτελείας και κράτησε το δεύτερο ετούτο πάτωμα για να ευτυχήσει με την κόρη ενός εκ των συνεταίρων, τη Φλορίνα ντε Διός Καργαμάντος, διακεκριμένη ερμηνεύτρια του Μότσαρτ, πολύγλωσση και οπαδό του Γκαριμπάλντι, την πιο όμορφη και ταλαντούχα γυναίκα που πέρασε ποτέ απ' την πόλη: τη μητέρα μου.

Ο χώρος του σπιτιού είναι μεγάλος και φωτεινός, με γύψινες αψίδες και πατώματα από φλωρεντίνικα μωσαϊκά που θυμίζουν σκακιέρα, και τέσσερις μπαλκονόπορτες με τζαμαρία στη μακρόστενη βεράντα, όπου καθόταν η μητέρα μου τα μαρτιάτικα βράδια να τραγουδήσει ερωτικές άριες με τις Ιταλίδες εξαδέλφες της. Από κει φαίνεται το πάρκο του Σαν Νικολάς με τον καθεδρικό και το άγαλμα του Χριστόφορου Κολόμβου, και πιο πέρα τα ταβερνεϊά της παραποτάμιας προκυμαίας και ο απέραντος ορίζοντας του μεγάλου ποταμού Μαγκνταλένα, είκοσι λεύγες από τις εκβολές του. Το μοναδικό ψεγάδι του σπιτιού είναι που ο ήλιος πάει από παράθυρο σε παράθυρο κατά τη διάρκεια της μέρας και πρέπει να τα κλείσεις όλα για να προσπαθήσεις να κοιμηθείς το μεσημέρι στην κουφόβραση του μισοσκόταδου. Όταν έμεινα μόνος, στα τριάντα δύο μου χρόνια, μετακόμισα σ' αυτό που ήταν η κρεβατοκάμαρα των γονιών μου, άνοιξα μια πόρ-

τα που οδηγούσε στη βιβλιοθήκη κι άρχισα να βγάζω σε πλειστηριασμό όσα μου περίσσευαν για να ζήσω, που τελικά ήταν σχεδόν τα πάντα, εκτός από τα βιβλία και την πιανόλα με τους κυλίνδρους της.

Επί σαράντα χρόνια δούλευα ως συντάκτης εξωτερικού δελτίου για την εφημερίδα *El diario de la Paz*, εργασία που συνίστατο στο να ανασυντάσσω και να συμπληρώνω στην ντόπια διάλεκτο τις ειδήσεις του κόσμου που πιάναμε πετώντας στο αστρικό σύμπαν των βραχέων κυμάτων ή του κώδικα Μορς.* Σήμερα τα κουτσοκαταφέρ-

* «Ο Γκάμπο ήταν υποδιευθυντής της *Prensa Latina*, μιας κουβανικής δημοσιογραφικής αποστολής που εγκαταστάθηκε στην Μπογκοτά για να αντικρούει τις ανακριβείς πληροφορίες που μετέδιδαν τα αμερικανικά πρακτορεία για την πορεία της κουβανικής επανάστασης. Ο Πλίνιο Απουλέγιο Μεντόσα ήταν ο διευθυντής, και η αδερφή του η Κονσουέλο ήταν η γραμματέας. Εγώ, ο Ιβάν Οκάμπο ντε λα Πάβα και ο Εντουάρντο Μπάρτσα, αδερφός της Μερσέδες, της γυναίκας του Γκάμπο, ήμασταν συντάκτες εξωτερικού δελτίου και ταχυμεταφορείς του πρακτορείου. Η δουλειά του συντάκτη εξωτερικού δελτίου συνίστατο στο να καθιστά κατανοητά τα αλαμπουργέζικα που έφταναν στα ακουστικά του χειριστή, ο οποίος έγραφε με απίστευτη ταχύτητα σε μια παλιά Ρέμινγκτον. Στη συνέχεια η δουλειά μας ήταν να βάλουμε ημερομηνία και τίτλο στα κείμενα και να τα πάμε στις μεγάλες εφημερίδες της πρωτεύουσας. Τον δικό μας τον έλεγαν κύριο Νόρσα, δούλευε ατελείωτες ώρες καθισμένος μπροστά στον ραδιοφωνικό δέκτη απ' όπου λάμβανε κατευθείαν από την Αβάνα τα νέα της χώρας. Συμβιώναμε τέλεια: εκείνος ήταν ειδικός στο να γράφει ταχύτατα τον κώδικα Μορς κι εμείς στο να μαντεύουμε τι έλεγε ο γραφικός του χαρακτήρας. Έπειτα συντάσσαμε σωστά, προσθέταμε, συνδέαμε, κάναμε αντίγραφα του κειμένου και το πηγαίναμε στις εφημερίδες». Από άρθρο του Jaime Lopera στο περιοδικό *La crónica del Quindío*, 11/3/2012, με τίτλο «Recuerdos de un desperdicio».

νω με τη σύνταξη από εκείνο το επάγγελμα που έχει πια εκλείψει· ακόμη πιο δύσκολα τα βγάζω πέρα μ' εκείνη του δασκάλου ισπανικής και λατινικής γραμματικής, σχεδόν καθόλου με την κυριακάτικη στήλη που γράφω αδιάλειπτα εδώ και περισσότερο από μισό αιώνα και καθόλου με τα σημειώματα μουσικού και θεατρικού περιχομένου που δημοσιεύονται χαριστικά μετά από τις συχνές πυκνές παραστάσεις αξιόλογων ερμηνευτών. Δεν έκανα ποτέ τίποτ' άλλο εκτός από το να γράφω, αλλά δεν έχω ούτε την κλίση ούτε τις αρετές του αφηγητή, αγνοώ παντελώς τους κανόνες της δραματικής σύνθεσης, κι αν έβαλα πλώρη για τούτο το εγχείρημα, είναι επειδή το φως όσων τόσο πολύ έχω διαβάσει στη ζωή μου φέγγει τη ρότα μου. Για να το πω με ωμό ρομαντισμό, είμαι ο τελευταίος του είδους μου, δίχως αρετές και λάμψη, που δε θα άφηνε καμιά κληρονομιά στους επιγόνους αν δεν υπήρχαν τα γεγονότα στα οποία προτίθεμαι ν' αναφερθώ, όπως μπορώ, σ' αυτά τα απομνημονεύματα του μεγάλου μου έρωτα.

Την ημέρα των ενενηκοστών μου γενεθλίων το θυμήθηκα, όπως πάντα, στις πέντε το πρωί. Η μοναδική μου υποχρέωση, Παρασκευή γαρ, ήταν να γράψω το ενυπόγραφο σημείωμα που δημοσιεύεται τις Κυριακές στην *El diario de la paz*. Τα πρωινά συμπτώματα ήταν ιδανικά για να μην είμαι ευτυχής: με πονούσαν τα κόκαλά μου από τα ξημερώματα, έτσουζε ο κώλος μου κι ακούγονταν κεραυνοί θύελλας ύστερα από τρίμηνη ξηρασία. Μπανιαρίστηκα καθώς γινόταν ο καφές, ήπια μια κούπα που γλύκανα με μέλι και συνόδευσα με δυο πίτες ταπίόκας κι έβαλα τη φόρμα που φοράω μέσα στο σπίτι.

Το θέμα του σημειώματος εκείνης της ημέρας, πώς θα

μπορούσε να είναι κάτι διαφορετικό άλλωστε, ήταν τα ενενήντα μου χρόνια. Ποτέ δε σκέφτηκα την ηλικία σαν τις σταγόνες του νερού που στάζουν από το ταβάνι θυμίζοντας σε κάποιον πόση ζωή τού απομένει. Από μωρό άκουγα να λένε πως όταν κάποιος πεθαίνει οι ψείρες που γεννοβολάνε στην κόμη του το σκάνε έντρομες πάνω στα μαξιλάρια και ρεξιλεύεται η οικογένεια. Αυτό μου έγινε τέτοιο μάθημα, ώστε αφέθηκα να με κουρέψουν γουλί για να πάω στο σχολείο και τα ελάχιστα τσουλούφια που μου απομένουν τα λούζω ακόμη με Το Σαπούνι του Ευγνώμονος Σκύλου.* Πάει να πει, λέω στον εαυτό μου τώρα, πως από πολύ μικρός είχα πιο ξεκάθαρη την έννοια της δημοσίας αιδούς από κείνη του θανάτου.

Μήνες πριν, είχα προβλέψει πως το επετειακό σημείωμά μου δε θα ήταν ο συνήθης θρήνος για τα φευγάτα χρόνια, αλλά εντελώς το αντίθετο: ένας ύμνος των γηρατειών. Άρχισα να αναρωτιέμαι πότε απέκτησα συνείδηση του ότι ήμουν γέρος και νομίζω πως ήταν πολύ λίγο μετά από κείνη την ημέρα. Στα σαράντα δύο μου χρόνια, είχα πάει στον γιατρό με έναν πόνο στην πλάτη που δε μ' άφηνε να ανασάνω. Εκείνος δεν έδωσε σημασία: Αυτός ο πόνος είναι φυσιολογικός για την ηλικία σας, μου είπε.

«Σ' αυτή την περίπτωση», του είπα εγώ, «αυτό που δεν είναι φυσιολογικό είναι η ηλικία μου».

Ο γιατρός μου χαμογέλασε συμπονετικά. Βλέπω πως είστε φιλόσοφος, μου είπε. Ήταν η πρώτη φορά που σκέφτηκα την ηλικία μου με όρους γήρατος, αλλά δεν άργη-

* El jabón del perro agradecido: μάρκα προϊόντος για κατοικίδια, που απομακρύνει τα παράσιτα.

σα να το ξεχάσω. Συνήθισα να ξυπνάω κάθε μέρα με κάποιον διαφορετικό πόνο, που άλλαζε σημείο και μορφή όσο περνούσαν τα χρόνια. Μερικές φορές έμοιαζε σαν να με ξέσκιζε ο θάνατος με τα γαμψά του νύχια και την επόμενη μέρα γινόταν καπνός. Εκείνη την εποχή άκουσα να λένε πως το πρώτο σύμπτωμα των γηρατειών είναι ν' αρχίσεις να μοιάζεις στον πατέρα σου. Θα πρέπει να είμαι καταδικασμένος σε αιώνια νιότη, σκέφτηκα τότε, γιατί το αλογίσιο μου προφίλ δε θα μοιάσει ποτέ στο βέρο καραϊβικό του πατέρα μου, ούτε στο αυτοκρατορικό ρωμαϊκό της μητέρας μου. Η αλήθεια είναι πως οι πρώτες αλλαγές είναι τόσο αργές ώστε μόλις που τις αντιλαμβάνεσαι και εξακολουθείς να βλέπεις τον εαυτό σου εκ των ένδον όπως ήταν πάντα, αλλά οι άλλοι, οι απ' έξω, τις βλέπουν.

Στην πέμπτη δεκαετία, είχα αρχίσει να φαντάζομαι τι ήταν τα γηρατεία, όταν πρόσεξα τα πρώτα κενά μνήμης. Όργωνα το σπίτι ψάχνοντας τα γυαλιά μου ώσπου ανακάλυπτα πως τα φορούσα ή έμπαινα φορώντας τα στο ντους ή έβαζα εκείνα για το διάβασμα δίχως να βγάλω τα άλλα, της μυωπίας. Μια μέρα έφαγα δυο φορές πρωινό γιατί ξέχασα την πρώτη κι έμαθα να αναγνωρίζω το αλάφιασμα των φίλων μου όταν δεν τολμούσαν να μου πουν πως τους έλεγα την ίδια ιστορία που τους είχα πει την περασμένη βδομάδα. Ως τότε είχα στη μνήμη μου μια λίστα με γνώριμα πρόσωπα και μια άλλη με τα ονόματα του καθενός, αλλά τη στιγμή που τους χαιρετούσα δεν κατάφερα να συνδυάσω τα πρόσωπα με τα ονόματα.

Η σεξουαλική μου ηλικία δε με ανησύχησε ποτέ, γιατί οι δυνάμεις μου δεν εξαρτιόντουσαν τόσο από μένα όσο

από κείνες, κι εκείνες ξέρουν το πώς και το γιατί όταν θέλουν. Σήμερα γελάω με τα ογδοντάχρονα παλικάρια που συμβουλευόνται τον γιατρό τρομαγμένα από τέτοιες λαχτάρες, δίχως να ξέρουν πως στα ενενήντα χειροτερεύουν, αλλά δεν έχει πλέον σημασία: είναι τα ρίσκα του να είσαι ζωντανός. Αντιθέτως, το ότι η μνήμη των γερόντων χάνεται για πράγματα ανούσια αλλά πολύ σπάνια μας προδίδει για ό,τι πράγματι μας ενδιαφέρει είναι θρίαμβος της ζωής. Ο Κικέρωνας το αποσαφήνισε με μια μονοκοντυλιά: *Δεν υπάρχει γέρος που να έχει ξεχάσει πού έκρυψε τον θησαυρό του.*

*Κάθισα στην άκρη του κρεβατιού κοιτώντας την και με
τις πέντε μου αισθήσεις μαγεμένες.*

Ένας ηλικιωμένος δημοσιογράφος, όταν γίνεται ενενήντα χρονών, αποφασίζει να κάνει ένα ξεχωριστό δώρο στον εαυτό του: μια νύχτα με μια έφηβη παρθένα. Η πιο φημισμένη και καπάτσα πατρόνα της πόλης τού βρίσκει αυτό που ζητάει.

Αλλά, αντί για μια μικρούλα πόρνη που θα τον αναζωογονήσει, ο ήρωάς μας συναντά μια Ωραία Κοιμωμένη, που θα του πάρει τα μυαλά. Και συνειδητοποιεί ότι μπορεί κανείς να πεθάνει στ' αλήθεια από βαθύ, βασανιστικό, παράφορο έρωτα, σαν αυτόν που νιώθει τώρα ο ίδιος για πρώτη φορά στη ζωή του...

*Ένα βιβλίο για την εφήμερη σάρκα και τον παντοτινό έρωτα,
με τη γοητευτική φωνή, τον αισθησιασμό και τη διεισδυτική
ματιά του μεγάλου Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες.*

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 19577

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ